7/1123

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

Ankara

Sayı : B.15.0.APK.0.23.300- 1872
Konu : Yazılı Soru Önergesi

17015 15 KASIM 2003

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: T.B.M.M. Başkanlığı'nın 06.10.2003 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-2878 sayılı yazısı.

Konya Milletvekili Sayın Atilla KART'ın tarafıma tevcih ettiği, 7/1123-3011 esas no'lu yazılı soru önergesi T.B.M.M. İç Tüzüğünün 99'uncu maddesi gereği, Maden İşleri Genel Müdürlüğü ve Eti Holding A.Ş. Genel Müdürlüğü'nden alınan yazılı bilgiler doğrultusunda cevaplandırılarak ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Mehmet Hilmi GÜLER
Bakan

EKLER :
EK 1- Önerge Cevabı
(7 Sayfa)

DAĞITIM :
Gereği : T.B.M.M. Bşk.
Bilgi : Başbakanlık

7/1123

KONYA MİLLETVEKİLİ SAYIN ATİLLA KART'IN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVABI
(7/1123-3011)

Sorular :

İLGİ : (a) 1. soru önergeme Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından verilen 04.03.2003 tarih-324 sayılı cevap.

(b) 2. soru önergeme Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından verilen 27.08.2003 tarih-1464 sayılı cevap.

--Yazılı ilgi (a) soru önergeme verilen cevapta Seydişehir Eti Alüminyum Tesislerinin özelleştirilmesinin söz konusu olmadığı, modernizasyon projesinin çok pahalı olduğu ve bu sebeple gerçekleştirilemediği, modernizasyon yapılmasa bile tesisin kapanmasının yakın gelecekte söz konusu olmadığı, tesise yabancı ortak bulunması veya özelleştirilmesi için yapılmakta olan her hangi bir çalışmanın mevcut olmadığı ifade edilmiştir.

--Yazılı ilgi (b) soru önergeme verilen cevapta ise özelleştirme kararının 14.08.2003 tarih-25 199 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandığı, ruhsatlı bor ve boksit alanları üzerine yasal olarak başka bir kişi veya firmaya maden ruhsatı verilmesinin mümkün olmadığı, bu ruhsat alanlarına bitişik alanlara da ruhsat verilmesinin söz konusu olmadığı, modernizasyon konusunda tesisi yapan Rusya ile olumlu görüşmeler yapıldığı, bu konuda aşama sağlandığı Amerikan "Aluchem mc" Rus "Sual Holding" ve Kazakistan "Eurasian Industrial Association" firmalarının özelleştirme incelemeleri kapsamında tesisi, Nisan-Mayıs aylarında ziyaret ettikleri, ayrıca Çin firmasının uygun şartlarda ve finansmanının tamamı Çin Eximbank tarafından karşılanacak şekilde modernizasyon projesi teklif ettikleri ve bu tesislere yönelik hidroelektrik santrali kurmayı taahhüt ettikleri, bu firmalara verilen bilgilerin aleni nitelikte olduğu yolunda cevaplar verilmiştir

--Sn. Bakanlığın mutlak anlamda çelişkiler içeren, kendi resmi kayıtlarına aykırı düşen bu açıklamaları ve tarafımıza haricen ulaşan bilgi ve belgeler karşısında; aynı konuyla ilgili olarak iş bu 3. soru önergesinin verilmesi zorunluluğu doğmuştur.

7/1123

Soru 1 :

Gerek Rusya'nın ve gerek Çin firmasının; teknolojiye uygun olan ve makul şartla içeren modernizasyon projesi uygulamasına Bakanlık neden duyarsız kalmaktadır? Bu yolda yapılan resmi başvurulara neden cevap verilmemektedir? Üstelik, Çin firmasının salt b tesislere yönelik ve finansmanı kendileri tarafından karşılanmak kaydıyla "elektrik santral kurma" önerisine neden duyarsız ve ilgisiz kalınmaktadır? Rusya'nın, Türk Eximbank'ın alacağına mahsuben modernizasyon projesini uygulama yolundaki teklifine neden cevap verilmemekte ve tatminkar açıklama getirilmemektedir? Modernizasyonun çok paha olduğunu ifade eden Sn. Bakanlık, yukarıdaki somut ve makul tekliflere neden duyarsız kalmağa devam etmektedir? Bu yoldaki sorularımıza neden eksik cevap verilmektedir? Sor önergeleri neden geçiştirilmeğe çalışılmaktadır?

Cevap 1 :

Alüminyum üretim teknolojisindeki gelişmelere bağlı olarak daha az enerji tüketen çalışma şartları ve çevre sorunlarını azaltan rekabet edebilir ürünler üreten teknolojiye geçme amacıyla Seydişehir Alüminyum Tesislerinin modernizasyonu gündeme gelmiştir.

Modernizasyon yatırımı, 1986 yılı yatırım programında yer almış, bu kapsamda Batı Alman VAW firmasına 1990 yılında bir fizibilite çalışması yaptırılmıştır. Bu fizibilite çalışması baz alınarak birincil alüminyum üretiminde söz sahibi olan bir çok yabancı firmayla görüşmeler yapılmış ancak, tarafımızca istenen know-how, modernizasyon, kapasite artırımı ve kredi teminini kapsayan işbirliği gerçekleştirilememiştir. Bunun üzerine, Alüminyum Tesislerinin modernizasyonu ve kapasite artırımı için, Türk özel sektörü ve yabancı sermayenin çoğunluk hisseye sahip olacağı bir modelle, Seydişehir'de mevcut tesislerin bir anonim şirket yapısı içinde Joint Venture (JV) şeklinde Etibank'ın sermayeye ayni katkısı şeklinde değerlendirilmesi ile yatırım gerçekleştirilmesi hususu ETİ Holding A.Ş. Genel Müdürlüğü Yönetim Kurulu'nun 04.06.1996 tarih ve 4544/43 sayılı kararı ile tasvip edilmiştir. Hazırlanan JV projesini gerçekleştirmek üzere 1997 ve 1998 yıllarında iki kez ihaleye çıkılmış ve her iki ihalede de tatmin edici teklif alınamamıştır. Bütün bu çalışmalarda ve ihaleye katılan firma, talep ve yaklaşımlarında yüksek enerji maliyeti ana engel olmuştur. ETİ Holding A.Ş. Genel Müdürlüğü Yönetim Kurulu'nun 22.04.1998 tarih ve 2/4 sayılı kararı ile Seydişehir Alüminyum İşletmesi modernizasyonu ve kapasite artırımı projesinin öz kaynaktan ve/veya dış proje kredisi temin yoluyla finanse edilerek doğrudan Eti Holding A.Ş. tarafından

gerçekleştirilmesi yönünde girişimlerde bulunmak üzere Genel Müdürlüğe yetki verilmesi hususu kabul edilmiştir.

Bu kararı takiben, söz konusu proje kapsamında 1991 yılında fizibilite çalışmasını yaptırıldığı Alman VAW firmasına, etüt kapsamı genişletilerek 1999 yılında meydana gele yıpranmalar dikkate alınarak fizibilite güncelleştirilmiş ve 2000 yılında tekrar revizyo yapılmıştır. Bu kapsamda alüminyum teknolojisinde söz sahibi olan bir çok yabancı firmala teknik düzeyde görüşmeler yapılmıştır. Yapılan temas ve görüşmeler konu ile bilgilendirm kapsamında kalmış, nihai teklif aşamasına gelinmemiştir.

Ancak, 24-30 Mart 2002 tarihleri arasında tesislerin yapımcısı olan Rusya Devle Kuruluşu "VO TYAZHPROMEXPORT" dan üst düzey bir heyet Eti Holding A.Ş. Gene Müdürlüğü ile Seydişehir Alüminyum Tesislerini ziyaret ederek, Tesislerin Modernizasyonu il ilgili inceleme ve görüşmeler yapmışlardır. Rus Heyeti daha sonra tesislerde öngörüle çalışmalara ilişkin bir ön "Tekno-Ekonomik Çalışma" hazırlayıp göndermişlerdir.

Rus tarafı modernizasyon bedelinin, Türk Eximbank'ın Rusya'dan alacağının b kısmından karşılanabileceği hususunda Rus Maliye Bakanlığı'na müracaat edeceklerin bildirmiştir. Kredi teminiyle ilgili taraflar arasında bir gelişme olmamıştır.

Çin Ankara Ticaret Ataşesi; Eti Alüminyum A.Ş. Genel Müdürlüğü ile yaptığ görüşmede, yetkililerin Çin'deki tesisleri ve SAMI diye adlandırılan enstitülerini görmek üzere Çin'e davet etmiş, ayrıca Çin'den gelecek olan bir uzman heyetin de Seydişehir Alüminyum Tesislerini ziyaret etmek istediklerini bildirmiştir.

Çin firmasının bu müracaatı 24.06.2003 tarihinde olmuş ve firmanın bu teklifi, tesislerin modernizasyonu, yeni bir elektrik santralı kurulması ile kredi temini konularını da kapsaya bir ön görüşme talebi niteliğini taşımaktadır.

Bu talebe duyarsız kalınması söz konusu olmamış, Seydişehir Alüminyum Tesis Modernizasyonu için alternatif bir teklif olarak dikkate alınmıştır. Ancak bu firma ile yazışma ve görüşmeler devam etmekte iken ÖYK Kararı alınmıştır.

7/1123

Soru 2 :

Özelleştirme kararının 14.08.2003 tarihli Resmi Gazete'de yayınlandığını ifade eden Bakanlık, bu kararın Özelleştirme İdaresinin 20.05.2003 tarih-4247 sayılı işlemine dayalı olduğunu gizlemek gereğini neden duymuştur?

Daha da ötesi, 04 Mart 2003 tarihinde özelleştirmenin ve yabancı ortak arayışının söz konusu olmadığını ifade eden Sn. Bakanlık, tarafımıza ulaşan bilgi ve belgelere göre 25 Şubat 2003 tarihinde başlamış olan özelleştirme çalışmalarını, neden kamuoyundan gizlemiştir? Bu gelişmeleri 04 Mart 2003 tarihli ilgi (a) cevapta neden açıklamamıştır?

Cevap 2 :

Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın 20.05.2003 tarih ve 4247 sayılı yazısına istinaden alınmış olan, 14 Ağustos 2003 tarih ve 25199 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı'ndan önce, Eti Alüminyum A.Ş.'nin özelleştirme kapsamına alınacağına dair ETİ Holding A.Ş. Genel Müdürlüğü'ne herhangi bir bilgi tebliğ edilmemiştir.

Ancak Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nca, Eti Alüminyum A.Ş. Genel Müdürlüğü hakkında, ETİ Holding A.Ş. Genel Müdürlüğü'nden teknik bilgi istenmiştir.

Bu işlemler Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından yürütülmüştür.

Soru 3 :

Tesisleri Nisan-Mayıs aylarında ziyaret ettikleri ve kendilerine bilgi verildiği kabul edilen ve yukarıda isimleri belirtilen Amerikan-Rus ve Kazakistan firmaları dışında Al Ferron Ltd Şti.'nin bu tesisleri Şubat ayı içinde ziyareti kamuoyundan neden gizlenmiştir? Bu şirket ortakları kimlerdir? Bu şirket ile, yukarıda isimleri geçen yabancı firmalar arasında her hangi bir ilişki var mıdır? Bu şirket ile, "Fine group" ve bu grup bünyesinde bulunan Rixos Oteller, Sembol İnş. ve Turizm A.Ş., Lydion Jewellery şirketleri arasında her hangi bir bağlantı var mıdır? Bu şirketin özelleştirme kapsamında tesisleri ziyaretine izin veren Bakanlığın, bu durumu ilgi (a) cevapta gizlemesinin ve açıklamamasının gerekçesi nedir?

Cevap 3 :

Al Ferion Ltd. Şti.'nin Alüminyum Tesislerine yaptığı resmi veya gayri resmi ziyaret konusunda ETİ Holding A.Ş. Genel Müdürlüğü'nün bilgisi bulunmamaktadır. ETİ Holding A.Ş. Genel Müdürlüğü, söz konusu Şirket ve ortakları hakkında hiçbir bilgiye sahip değildir.

Soru 4 :

İlgi (b) cevapta, "bor ve boksit alanları üzerine, yasal olarak başka kişi veya firmaya maden ruhsatı verilmesinin mümkün olmadığı" belirtilmiş olmasına ve yasal durumda bu yönde olmasına rağmen; özelleştirme kararında "maden arama ruhsatlarıyla birlikte özelleştirme kapsam ve programına" alınmasının yasal açıklaması ve gerekçesi nedir? Bunun anlamı pratikte ve yasal olarak, maden arama ruhsatlarının da devri anlamına geleceğine göre; böyle bir uygulama hangi yasal gerekçeyle yapılmıştır?

Cevap 4 :

3213 sayılı Maden Kanununa göre ruhsatlar mermer ve maden ruhsatı olmak üzere iki çeşit verilmektedir. Ayrı cins ruhsatlar üst üste verilebilmekte ancak aynı cins ruhsatlar üst üste verilememektedir. Dolayısıyla maden ruhsatı olarak düzenlenen bor ve boksit ruhsatlarının üzerine mermer ruhsatı verilebilmekte ancak verilen mermer ruhsatı içinde sadece mermere yönelik faaliyette bulunulabilmektedir. Bunun haricinde bor ya da boksit ruhsatlarının üzerine başka maden ruhsatı verilmesi mümkün değildir.

(Ancak 1985 yılına kadar uygulanmış 6309 Sayılı Maden Kanununa göre maden ruhsatları üst üste verilmiştir. 6309 Sayılı Maden Kanunu ile kazanılmış bu hakla korunmaktadır.)

3213 Sayılı Maden Kanununa göre Maden ruhsatlarının her aşamasında, ruhsatları başka kişi veya kuruluşa devir edilebilmesi mümkündür.

Soru 5 :

Kamuoyundan ve yasama organından gizlenen bu özelleştirme süreci AKP grubuna mensup bölge Milletvekillerinden de gizlenmiş midir? 08.07.2003 tarihli TBMM Genel Kurulu'nda; bu tesislerin özelleştirilmeyeceği özelleştirilmemesi gerektiği, kamu denetiminde kalması gerektiği yolunda konuşma yapan AKP Konya Milletvekili Sn. Harun Tüfekçi'den de bu gelişmeler gizlenmiş midir?

Cevap 5 :

Eti Alüminyum A.Ş., Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nca özelleştirme kapsamına alınmış ve bununla ilgili karar 14 Ağustos 2003 tarih ve 25199 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Soru 6:

Yukarıda açıklanan süreç; yedimizde bulunan başka bilgi ve belge içerikleri ve kamuoyundan özellikle gizlenmeye çalışılan bu aykırılıklar karşısında; bu tesislerin maksatlı olarak "işletilemez hale" getirilerek, "kapatılmış haliyle" ve "maden arama ruhsatlarıyla birlikte"; yerli sermayeyle işbirliği içine giren ve alüminyum sektöründe kartelleşen yabancı sermayeye aktarılacağı yolundaki endişe ve duyumlara nasıl bir açıklama getirebilirsiniz?

Cevap 6:

- Seydişehir Alüminyum Tesisleri 1974 yılından beri yaklaşık 30 yıldır kesintisiz çalışmaktadır. Bilindiği üzere tesis kapasitesi 60.000 t/yıl sıvı alüminyumdur. Buna rağmen üretimin 1995-2002 yılları arasında 8 yıllık ortalaması 61.859 t/yıl olmuştur. 2003 yılında da bu miktarın üzerine çıkılacağı beklenmektedir. Tesis, kapasitesinin üzerinde çalıştırılmaktadır.

- Tesisin işletme giderlerinde en önemli olanları 1995-2002 yılları için ortalama olarak %33 ile elektrik, %28 ile malzeme ve %21 ile işçilik kalemleridir. 2003 yılı (8 aylık) için ise elektrik %36, malzeme %30 ve işçilik %22 olarak gerçekleşmiştir.

- Dünya sıvı alüminyum üreticileri genel olarak enerjiyi, ya kendi hidroelektrik santrallerinden ucuz yolla veya Londra Metal Borsası'nda (LME) oluşan alüminyum fiyatlarına endeksli uzun vadeli anlaşmalar yoluyla temin etmektedirler. Ortalama elektrik tüketimi, ton alüminyum başına, Seydişehir ile aynı veya benzeri tesislerde, ortalama 15.900 kwh, modern teknolojiye sahip tesislerde ise 13.500 kwh düzeyindedir.

- Dünya sıvı alüminyum üreticilerinin enerjiye ödediği ortalama fiyat 1.8 cent/kwh olmaktadır. Seydişehir Alüminyum Tesislerinde aktif enerji tutarının %40 subvanse edilmiş şekilde ödenmesine rağmen son 10 yıl içerisinde enerjiye ödenen birim fiyat 3.76-5.30 cent/kwh civarındadır. 2002 yılı ortalama birim fiyat tutarı 4.40 cent/kwh, 2003 yılı (8 aylık) ortalama birim fiyat tutarı da 4.80 cent/kwh'dir.

- Ayrıca alüminyum satış fiyatları LME'ye endeksli olarak tespit edilmektedir. Son yıllardaki LME'de oluşan fiyatların düşük seyretmesi ve TL'nin dolara karşı değer kazanmış olması ve işletme giderlerinin ağırlıklı olarak TL cinsinden yapılmakta olması nedenleriyle Tesislerin kar/zarar durumu olumsuz yönde etkilenmiştir.

Bu nedenlerle Seydişehir Alüminyum Tesislerinin "İşletilemez hale" getirilmesi iddiası doğru değildir.

Diğer taraftan, herhangi bir cevher hazırlama, ferrokrom tesisi ya da alüminyum tesisi gibi doğrudan hammaddesi bir cevhere bağlı metalürjik işlem tesislerinin özelleştirmesinin amacına ulaşması için, bu tesisleri besleyen hammadde kaynağı, dolayısı ile maden ruhsatı bir bütün olarak düşünülmek zorundadır. Aksi taktirde bu gibi tesislerin özelleştirilmesi mümkün değildir.

Soru 7 :

Yukarıda açıklanan gelişmelerden sonra, Seydişehir Eti Alüminyum Tesislerinde çalışan görevliler hakkında; "tesisle ilgili gelişme ve bilgileri kamuoyuna sızdırdıkları" gerekçesiyle her hangi bir idari soruşturma açılmış mıdır?

Cevap 7 :

Eti Alüminyum A.Ş. Genel Müdürlüğü, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'na devredilmiştir.